

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор!
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокє число по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очі і душу ми виреш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
трім неділь і руских свят
1/2 год. пополудни.

Редакция, адміністрация і
експедиция «Руслана» під ч. 1.
А. Домбровского (Хорушици). Екс-
педиция місцева в Агенції Со-
коловского в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

Князь Григорій Волконський про сучасне положенє Росії.

(Дальше).

Крім пиянства і злучених з ним vene-
ричних недуг, довершили знищенє народу:
різка, примусово введена «община»,
темнота і безконтрольний державний
бюджет. Правительство не тя-
мить, що двигненє морального достоїнства
селянина є першим услівем доведеня его
до добробиту.

Кара різками убиває моральне по-
чуване чоловіка, а у дорослих підриває
семейний принцип; щоби се зрозуміти, до-
сить поставити себе на місце селян або їх
дітей; се питанє треба оцінювати з стано-
вища загально людської моральности. Дея-
кий мужик, втервавши почуване сорому і
розпадаючи ся над копійкою та робочим
днем, волить бути висіченим, як зачиненим
до вязниці. Російські консерватисти виводять
із сего, що мужик зріс ся там з різкою і
сам її вимагає. Се походить на балачку ку-
харки, котра запевняла, що ракам в ки-
пятку нічого не стане ся, бо «они приви-
кли». Нехай перестануть бити різками, а
перегодом побачать, яким стане мужик.
Різка вироджує і тих, що нею послугову-
ють ся, а кара різками заведена для одно-
го стану така гидка, що годі зрозуміти,
як се варварство доси могло удержувати
ся в Росії, коли два слова царські вистар-
чають для єї знесеня: не лзя!

Примусовою общиною називає
кн. Волконський сю інституцію, позаяк она
заведена без запитаня селян правительством.
Тепер навіть серед правительства оспору-
ють міт історичного розвитку общини. Об-
щина явила ся наче-б безпосередним на-
слідком знесеня кріпацтва, а правительство
покористувало ся нею з поліційною і фіс-
кальною цілю. Оборонці общини покликують
ся на процвіт в Росії артілів (спілок),
забуваючи о тім, що артіль є свобідна
спілка, а не примусова. Община в теперіш-
нім виді не вдоволяє моральному почуваню
власника, бо селянина гонять з місця на
місце, а кождому відомо, як таке господа-
рованє відбиває ся шкдливо на управі зе-
млі. Община могла би лише там удержати
ся, де би селяни захотіли обернути свою
землю в одно спільне хазяйство, з спіль-
ною касою і и. Приклад сего показали ро-
сійські духобори на Кавказі і сей приклад
можна прослідити вчасти і в деяких се-
лах Саратовщини. Якже взяти ся до ула-
дження селяньского питаня? Зовсім просто,
відповідає кн. Волконський: треба віднести
ся до селян як розумних людей і лишити
їм самим висловити ся і нічого не почина-
ти в справі общини, як і в інших питанях
сільского житя, не вислухавши погляду
селян. Але сего не хоче розуміти міністер
внутрішних справ.

Темнота народу щезне із зрівна-
нем селян в політичних і горожанських
правах з іншими верствами суспільними, і
з передачею справи селяньской просвіти

в руки земства, котре взяло би ся до на-
родного шкільництва з розширеною про-
грамою, завело би сільско-господарські шко-
ли по селах а при них взірцеві селянь-
ські господарства і досвідні поля і городи,
читальні, чайні, часописи і т. д. Церковно-
приходські школи є зовсім недіяльні, поза-
як просвіті народу противне російське ду-
ховенство: розвигий селянин, не пиниця
в більшій часті обминає православну офі-
ціальну церкву і треби, а се поносить у-
щерб материяльний і без того бідному ду-
ховенству. (Кн. Волконський не промовляє
за тим, щоби добра школа мала відорвати
селянина від церкви, а вказує на факт, що
уровень російского духовенства не
все відповідає духовним потребам роз-
вигитого селянина, котрий звертає ся пря-
мо до Евангелія — штурда — і за се
терпить прослідованє). В більшій часті
церковно-приходські школи находять ся ли-
ше на папері, а там, де они дійсно є, до
безстыдности поражають своєю поганою
стороною.

Ось факт, який яскраво освічує від-
носини Победоносцева до народної просві-
ти: В однім велико-княжій домі, після обі-
ду, почала ся розмова про конечну потребу
піднесеня освіти сільского духовенства;
«это невозможно, заметив Победоносцев
— если духовенство будетъ больше
образованымъ то оно неволь-
но потягнетъ за собою народъ, а
это создастъ потокъ (витворить струю),
который понесетъ насъ къ обры-
ву! (до упадку). Росія и такъ ужъ
подвигается къ обрыву!» І сей фа-
натик обскуритизму, каже Волконський, вже
третє царствованє держить ся на чолі у-
прави, він погубив цілі покоління, замучив
і знищив тисячі людей, вспів виробити
школу державних людей більше тупих і
менше переконаних як він, він витворив
сей убивающий напрям, що губить Росію.
Лише історія зуміє зміряти се лихо, яке
заподіяли Росії в XIX ст. сї три фанатики,
гр. Дм. Толстой, Катков, і Победоносцев!
Так говорить кн. Волконський, а наші львів-
ські москвофіли величають Победоносцева
великим русским патріотом і в своїх вида-
нях містять его портрети!!

(Дальше буде).

Процес о шпіонажу.

(Допись з Відня).

(Дальше).

Др. Дістлер: В тім письмі кажете дослова:
«Я zaangażовалем сен в доньосле шпедсєнбйор-
ство, аби тилько дужо а дужо пенєндзи заробі-
ць. Хцїєм спшедаць мое політичне шпекона-
ня, мое інтелектуальне здольности, аби тилько
цебе ущенєслівіць, бись сен завше цєшила, сьмя-
ла і шановала, аби цен оточиць люксусем і мі-
лосьнімі пєщотамі!..» Отже тут Ви зраджуєте
зовсім ясно свої задушєвні гадки, але в них
зовсім не слїдно ніякого авєтрийского патрі-
отизма. А що властиво мало довести Вас до то-
го вимряного «люксуса» та світлої будуччини
в Росії та що розуміли Ви під тим «доньос-
слим шпедсєнбйорством?»

Оссолінський: Я розумів тим мої журналі-
стичні успіхи і навязані зносини з д-ром Вергун-
ном, редактором «Славянського Века». Мої статі
в тім журналі звернули на себе увагу і я на-
дїяв ся, що я стану редактором весславянсько-
го (ванмосковского) польского органа у Львові.

Др. Дістлер: Але-ж др. Вергун каже, що
з Ваших артикулів, з яких віє яскрава тенден-
ция проти Австрії, а знова безосновні панеґри-
ки для порядків в Росії, не могла зовсім вийти
якась світла будучність, і ніякий «люксус». Чи
може діставали Ви що від д-ра Вергуна в за-
плату?

Оссолінський (сквапно): Ні, я діставав від
него лише по пять примірників «Сл. Века» (на
салі сьміх і шутливі замітки).

Др. Дістлер: Отже бачите, загально се
звісне, що як-раз шпіонажа то дуже інтратне
діло. Ми знаємо шпіонів, що свої любовниці
окружали величезним люксусом. Але журналі-
стична діяльність, така як Ваша, то ще зовсім
не так дуже поплатна... Се правда, що зовсім
нема доказу, аби Ви які інструкції мали були
в руках. Але в тім критичнім часі погинули бу-
ли ті інструкції в канцелярії кадри 95. полка
піхоти в Чорткові і Ви могли також їх собі
присвоїти. Ваш брат є начальником одної зе-
лїзничої естації.

Оссолінський (поквапно): Але на дуже ма-
лесенькій естації (Statiönchen)...

Тут удав ся д-рови Дістлерови вельми до-
тєпний висказ, котрий вийшов навіть у виді
двостиха:

«Kein Statiönchen ist so klein,
Ein Instructiönchen wird d'rin' sein».

Очевидно обжалованому було не до сьміху
з удачного дотєпу, який увеселив всіх при-
сутних.

Др. Клеборн запитує Оссолінського: Що
був би він почав на случай, коли би той бажан-
ний ним емісар російской амбасади був приїхав
до него по інструкцію до Львова?

Оссолінський путає ся в своїм одвіті, чим
підпирає здогад, що у него були оферовані тай-
ні письма, а і то промовляє за тим здогадом,
що в своїм листі до Теодоровича пише Оссол-
лінський: «Инструкция є печатана», а се послїдне
дійсно відвічає правді.

Др. Клеборн: Отже Вашим наміром було
приподобати ся своєю осторогою ексц. ген. Галь-
гочому?

Др. Клеборн: А що-ж були би Ви почали
в тім случаю, коли би Ваш посередник Теодо-
рович був Вам довїс, що московска амбасада не
має тих інструкцій? Се чей більше було імо-
вірнє, бо-ж кожда держава сторожить пильно
своїх тайн, дотикаючих оружної сили.

Оссолінський не може полапати ся в тім
підхвотливім запиті прокуратора і на поновне
поясненє, о що єму ходить, повідає по хвилі
наївно: «нічо».

Др. Клеборн: Се дивнє, що, аби почати най-
імовірнійше «нічо», Ви наражували ся стілько
на такі величезні підзори шпіонажі, на ціле об-
жалованє і на наслідки отсеого процесу, втягали
в таке нещастє і Теодоровича!.. Ні, добродію, Вам
ходило тилько о «щось», що вказує жалоба і те
слїдно найвиразнійше в цілого доказового ма-
териялу.

Оссолінський мовить.

Др. Клеборн: Отже Вам годі було вїхати

до Перемишля, хоч карта їзди стоїть всього 130 зр., а у Вас найдено при арештуванню 20 К.

Коли вже не Гальгочому в Перемишлі, то зовсім легко було Вам вирабляти собі ту нмму «протекцію» звісною осторогою військових властей на місці у Львові. Одержану від Теодоровича вість «Юж заопатшені» могли ви чей для остороги переказати командантові львівського корпусу ген. Фідлерови.

Оссолінський: Я був тоді такий зденервований...

Др. Клеборн перебиває: Але подерти переписний листок з Відня і знищити всякий слід, о тім тямилі Ви добре... Бо длячого-ж як-раз лише ген. Гальгочи, один, мав бути тм Вашим довіренником? Чи знали Ви єго лично?

Оссолінський: Ні!

Др. Клеборн, дальше: Коли-ж Ви з ним зовсім незнакомі, то якже-ж могли Ви думати, що такий командант корпусу, маючи перед собою засуспендованого за злочинні мальверзації урядника, повірить Вам сейчас на слово, без ніяких бодай імовірних доказів, бо-ж одинокий слід Ваших провідів за посередою Теодоровича Ви самі знищили?...

Оссолінський зовсім збитий з толку: Я хотів єму тільки подати звістку...

Прокуратор: То на таку безцілну звістку без імовірненя могли Ви собі оцадити цілу ту небезпечну акцію... Ви могли прямо сказати: «Уважаєте, бо сторонські держави мають ті інструкції». Так чи сяк у Вас не було ніяких доказів і Ви у своїх обставинах не могли зовсім числити на яке небудь довіре...

Впрочім не має ніхто більше о що питати обжалованого.

Оборонець старає ся спонукати обжалованого, аби признав ся до закиненої єму шпіонажі; Оссолінський заявляє рішучо, що не почуває ся до вини, хоч се звучить у него вже зовсім не різько і без первісної бундючності.

Др. Дістлер махнув тільки рукою на зовсім непотрібні зусилля д-ра Дунецкого і велів покликати свідка, агента краківської «Фльоріянки» Антона Теодоровича.

(Дальше буде).

Основуймо селянські бурси!

З новим шкільним роком стає найактуальнішим питанє, як збільшити фреквенцію наших середніх шкіл, та як наших учеників примістити найліпше і найдешевше. Одним зі способів на те є селянські бурси, яким може за-

примір служити балинецка бурса, удержувана в Коломиї. На підставі даних з тої бурси подає коломийський дописуватель «Діла» ось які поясненя:

За почином свого пароха, Впр. о. Тита Войнаровского заснувало село Балинці, коломийського повіта, свою бурсу. В ній від кількох літ містять ся по кільканадцять хлопців, а сего року було їх в тій бурсі двацять шість.

На утриманє сеї бурси зложено в році шкільнім 1902/3 2.528 К і 83 с. готівкою, а дозвезено муки, бульби, хліба, фасолі, ярини за 601 К і 60 с. Разом коштувало удержанє всіх хлопців за цілий рік 3.130 К і 43 сот. Поділивши сю суму через 27, бо було 26 хлопців, а двацять семей був кухар, виїде з того, що річно один хлопець коштував лиш 115 К 98 с., або місячно 11 К і 4 сот.

В загальній сумі видатків містилися такі позиції як чини за хату, платня кухаря, інструктора, видаток на дрова, мясо і т. л. Харч був здоровий і такий, до якого діги привикли дома з додатком, що в четвер і в неділю мали страву з мяса. Всі виглядали добре, не хорували, а маючи дома інструктора і надзирателя в особі гімназіяльного професора учили ся добре і без клопоту. З хлопців не перепав ані один, один дістав поправку.

Нам видить ся, що при добрій волі, кожде наше село може спромочи ся на таку бурсу як балинецка, бо середнє селянське газдівство потребує підховати двоє, троє безрог і вже видаток на утриманє в школі дитини покритий, хочби до сего дочислило ся 50 К на мундур, а з 10 К на книжки і другі потреби.

Під таким дозором дитина звихнути ся ані випасти з доброї дороги не може, хіба вимково.

А закладає ся таку бурсу ось як:

1. Єсли в однім або двох-трох сусідних селах найде ся 20—30 охочих до науки хлопців, тоді родичі їх упростають когось, хто винайшов би добру, суху хату о 3 або 4 покоях, кухни, пивниці і дровитни.

2. Всі разом складають відповідну пайку на купленє начиня кухонного і кухонної посудини (цебриків, коновок, мітел).

3. Всі разом складають по рівній часті гроші потрібні на купленє кількох столів, кількох лавок довгих, кількох крісел, ліжка для кухарки або кухаря; образів святих тільки, кілько є комнат; ламп висячих (Astral з шклами la Comète) до кождої комнати одна і ламп кухонних та бодай одного зеркала.

4. Всі разом складають на купленє шарагів

до вішаня річий, бодай двох великих мидниць до умиваня і стирки до начиня.

5. Кождому хлопцеві належить дати ліжко зелізне полеве або жовпїрське, коштує нове 7—8 корон. Сівник випханий околотом, два прости-рала, подушку з піря або, як хто біднійший, випханий морською травою або шуваром, добрий коц на покритє ліжка, щітки до чобіт, щітку до сукна, нікльову ложку, вилки, ніж, дві тарілки найліпше з поливаного зеліза, плитку і глибоку, і чвертьлітрове горня зелізне, також поливане на воду і молоко і два ручники.

6. Кождому хлопцеві треба дати місячно 24 сотики, а з тих 6 сотиків на стриженє волосья машинкою при самій голові, 6 сотиків на простє мило, 6 сотиків на крейдовий порошок до митя зубів і 6 сотиків на шварц.

7. На кождого хлопця треба дати річно два кірці бульби, 2 гарці фасолі, 2 гарці гороху, 2 гарці пшона, 2 гарці круп, пів кірця муки пшеничної, пів кірця муки кукурудзяної і місячно дві кварта сира, річно чвертку бураків на борщ і пів чвертки капусти кислої.

8. На сіль, нафту, закришку, молоко, дрова, рубачів, омасту (і то смалець, бо масло дорого коштує, а з тих грошей оплачує ся також кухарку) — складає ся від хлопця місячно 5 К. Вистарчить 4 К в таким місті, де такі емолюменти танші.

9. Біле вицране довозить ся дітям що тижня або що дві неділі.

10. На кухарку пошукати якусь практичну і совісну жінку в своїм селі, бо ходить о те, щоби варила так, як варять ся в селі. Що найбільше можна зі научити варити росіл.

11. На мясо складає кождий корону місячно.

12. На кождого хлопця треба дати тижнево 2 бохонці домашнього хліба.

В балинецкій бурсі мали хлопці такий харч:

Рано о 7-ій стиранку або кашу забілену молоком.

Обід о 1-ій в неділю і в четвер росіл з рижом, мясо з бульбами — в інші дни зупу з фасолі і тіста, зупу з гороху і капусти, борщ з кашою і т. п.

На вечеру або бульбу замащену смальцем з цибулею, або кашу, або куліш з квасним молоком або з сиром. В неділю бували кюски з сиром або і пироги з бульбами і з сиром — і сей харч зовсім вистарчав. Голоду хлопці не знали.

Отож найвисший час подумати всім селам про такі селянські бурси. Нехай з кождого села піде лиш 20 хлопців що року на науку до шко-

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

На другий день я зайшов у комнату, щоби подивитись на нього. Хорий стрінув мене тою-ж самою радісною, незрозумілою усмішкою.

— Як ся маєш? — спитав я.

Він похитав головою і розвів руками, показуючи, як то йому гарно... Я вийшов з важким чувством: я не міг би спасти його; колиб не було під рукою мого товариша — хорий згинув би.

І я думав: ні, пусті усі мої клятби. Що ж робити? Правду каже Більрот: «наші успіхи йдуть через гори трупів». Іншої дороги нема. Треба вчитись! нічого бентежитись неудачами. Але в ухах мені брєнів скрегіт убитої мною дівчинки і я з розпукою відчував, що я не можу, не можу! що в мене рука не здійметь ся до нової операції.

Як же треба поступати в таким разі? Я-ж не розважав питання, я просто утік від нього. Я особисто міг се зробити, але що-ж би то було, колиб усі так зробили? Один старий лікар завідатель хірургічного відділу N-ського шпиталю розказував мені про ті муки, які йому приходиться переживати, коли він дає оперувати молодому лікарєви. — Не можна не дати, бо треба-ж і їм вчитись, але як я можу спокійно дивитись, коли він, того і жди, заїде ножом, чорт зна куди?

І він відбирає ніж від оператора і сам кінчить операцію. Се дуже совістно, але... але з боку, від лікарів, що в нього працювали, я чув, що поступати до нього у відділ не варт: хірург він добрий, але в нього нічого не вчиш ся. І се зрозуміле. Хірург, який так дбало відносить ся до своїх пацієнтів, не може бути добрим учителем. От що, наприклад, оповідає один російський лікар-подорожник про знаменитого Лістера, творця антисептики: «Лістер приймає дуже близько до серця своїх хорих і занадто високо ставить свою моральну відвічальність перед кождим оперованим. От чому Лістер рідко повірює своїм асистентам перерязку бючок і взагалі усі маніпуляції, які безпосередно дотикають оперованого, він робить власноручно. Тому його молоді асистенти не мають достаточної оперативної зручності».

Коли думати про кождого окремого хорого, то инше відношенє до справи і неможливе. Той самий подорожник, проф. А. С. Тавбер, оповідаючи про німецькі клініки, замічає: «Велику ріжницю в говню ран завважити можна в клініках межі ампутациями, зробленими молодими асистентами і ампутациями, довершеними вправною і умілою рукою професора: перші не рідко псують ткані, розмяжджують нерви, за коротко відрізають мускули, або високо обнажують бючки з їх піхви — все отее причинки, які не сприяють швидкому загоєнню ампутацийних ран».

Але чи треба-ж ще наводити докази, щоб довести ту правду, що, не маючи досвіду, не можна бути добрим оператором? Де-ж тут вихід? З точки погляду лікаря ще можна погодитись з сям: «все одно, нічого не дїшє». Але ко-

ли я уявляю себе пацієнтом, який лягає під ніж хірурга, який робить свою першу операцію, я не можу вдоволити ся таким рішенєм, я відчуваю, що повинен бути за всяку ціну инший вихід.

На один з таких виходів вказав ще в 30-х роках відомий французький фізіолог Мажанді: «Добрий хірург анатомічного театру — каже він — не завсїгди буде добрим, шпитальним хірургом. Він що хвилини мусить сподіватись тяжких помилок, заки придбає спосібність оперувати з певністю. Дати йому сю спосібність зможе лише довга практика, яку він повинен був придбати з самого початку, коли-б його образованє було краще направлене. Найбільше винна у сьому метода науки, яка по нинішний день практикує ся по наших школах. Студенти від мертвої природи безпосередно переходять до живої, вони зневолені набиратись досвіду на рахунок гуманности, на рахунок життя подібних собі людей. Панове! перше, заки звертаємось до чоловіка, чи-ж не маємо сотворінь, які мають для нас менчу вартість, і на яких дозволено робити свої перші проби? Я-б хотів, щоб в доповненє до медичного образованя, в нас вимагано знаня оперувати на живих звірятах. Хто привик до таких операцій, той смієть ся над трудностями, перед якими безпорадно спиноє ся стільки хірургів». Сю пораду Мажанді дуже легко виконати; а однак і по нинішний день її ніде не прийнято. Винаходячи яку небудь нову операцію, хірург здебільшого робить її наперед на звірятах. Але, скільки я знаю, ніде на світї нема звичаю, щоби молодого хірурга допускали до операцій на живім чоловіці до-

ли, а по 20 літах змінити ся і мусять змінити ся обставини в нашім краю. При такій родині, що одну дитину виховала в школі, остане одна пайка ґрунту більше для тих, що лишили ся на ґрунті. Сила інтелігенції побільшить ся о тисячі свідомих, просвічених одиниць. Ті одиниці будуть брати удержане з своєї науки, з своєї власної праці. До їх рук попливуть тисячі заслуженого, чи заробленого гроша, з котрого не мало доброго проценту поверне яко сплата зтягненого у родичів довгу на ґрунт, з якого вийшли, а який подав їм спромогу добити ся красшої долі і гарвійшого способу життя.

Н О В И Н К И.

— **Календар.** В неділю: руско-кат. Ісаакія, Дальм; рим.-кат. Роха. — В понеділок: руско-кат. 7 Отроків в Ефезу, Евдокії; рим.-кат. Ліберата. — Ві вторник: руско-кат. Евсигнія муч.; рим.-кат. Єлени.

— **В справі рускої гімназії в Станиславові** довідуємо ся з компетентних кругів, а нагоди появи певних вістей про скликане сойму, що в польських посольських кругах проявляє ся тенденція за призначенням потреби поступового креовання тої гімназії і зреалізованя тим способом вставленої вже центральним правительством позиції на сю ціль.

— **Строгість тернопільських „педагогія“** при класифікації, є тільки одною стороною чорного медала — каже Tygodnik tarnopolski — друга не менше гарна і не менше педагогічна відносить ся до загального напрямку вихованя, яке рускі професори дають рускій молодіжці. Цілий минулий рік доходили нас аліруючі вісти з князівства пана директора др-а Калитовського: сего чи тамтого ученика прогнано з гімназії або з бурси за читане небезпечних брошур; кожний випадок, який дійшов до нашої відомости, а таких випадків була знатна скількість, ми розсліджували з найбільшою скрупулятною, обговорювали з професорами і найповажнішими членами рускої і польської суспільности; дійшли на жаль до сего сумного висліду, що аві директор, аві професори рускої гімназії не доросли навіть вчасти до тих становиск, на які покликала їх суспільність. Передовсім належить пам'ятати, що до рускої гімназії ходять самі діти, бо в минулім році було доперва 5 клас, а старші ученики з VI, VII і VIII класи учащали до тутешньої польської гімназії, а мимо того зайшла дивна проява: з польської гімназії не вигнано аві одно-то Русина за читане „небезпечних“ брошур (хотій ідеєю „фікс“ переслідований на тій точці др. Калитовський домагав ся сего в ріжних випадках від директора польської гімназії — Ред.), хотій сї ученики є старші і остають під опікою польських професорів; натомість з рускої

перва після того, як він придбає досить досвід, вправляючись на живих звірятах. Та де вже й вимагати сього, коли навіть не завжди операції на живих людях попереджає достаточне підготовлене в операціях на трупах. В 30-х роках хірург, який займав ся анатомією, виклакував згрідний сьміх. От як, на пр., висловлював ся професор Діффенбах про молодого французького хірурга Вельпо: „Се якийсь анатомічний хірург“. „З погляду Діффенбаха — каже Пірогов — се була найгірша рекомендація для хірурга“.

Так було в 30-х роках — а от що каже про сучасних хірургів више згаданий проф. А. С. Тавбер: „В Німеччині молоді асистенти звичайно учать ся оперувати не на мертвому тілі, а на живому. Ніхто не стане перечити того, що жива кров, що леть ся під ударом ножа, або дрозжане живих м'язів розвивають в молодих хірургів сьмілість, промисльвість і певність в своїх учинках; але з другого боку, не підлягає жадному сумнівови, що таке вправляюване в операціях невмілої руки на живому — негуманне і не згідне з задачею лікаря взагалі“.

Мені здасть ся, що лише дуже строге і систематичне переведенє в житє правила, яке рекомендує Мажанді, могло-б хоч до певної міри визволити хорих від доконечности, платити власною кровію за витворене вправних хірургів. Але все таки, лише до певної міри. Коли можна признати хірурга „достаточно вправним“? Де межі сього?

(Дальше буде).

гімназії рускі професори виключають одного ученика за другим, (сорок вісім в протягу року! — Ред.) хотій сї ученики, се малі діти, для яких „небезпечні брошури“ є ще прямо незрозумілі. А мимо сего, колиб проганяли сих дїтвацик за якісь фактично „небезпечні“ книжки, то може бути, що ми уважали-б таке поступованє професорів нерозумним, але бодай могли би сказати на їх оправданє: fiat iustitia, pereat mundus! — однак на жаль, факти, які з всею справедливою ми провірили, є такі огидні, а поступованє професорів того рода, що з цілим обуренєм чесних людей клеймимо сї грозою переймаючі ексклюзії, які вправді звихнулі одиниці, але здеморалізували цілі десятки чуючої і думаючої молодіжці! Ось яку похвалу виписала польська часопись семенівським наслідувателям. Як „Семенови“ ходить о парафію, так тим „семенючатам“ ходить о звершенє своїх недокінчених студій і неуравнених надій коштом безоборонного жертвенного козла: учачої ся молодіжці.

— **Аматорське представленє в Ріпневі.** В неділю дня 16. с. м. відиграють аматори-ученики разом з членами читальні в Ріпневі, каміничного повіта, комедію-оперу Котляревського „Наталка Полтавка“ в супроводі оркестри. Початок о годині 8. вечером.

— **Руский институт в Перемишлі** під зарядом СС. Василянок займає помешканє на улиці св. Йосифа ч. 18, де може знайти поміщенє 60 учениць. Приймає ся учениці не тільки з семинаря, але також з виділових шкіл. Плата місячна для семинаристок виносить 40 К., з виділових шкіл 36 К. Близші інформації під више згаданого адресою.

— **Маневри не війна,** ави так поневіряти рускі сьвята, як се приміром докажемо: Отсе дізнаємо ся, що в торжественне руске сьвято Преображення Господнього дня 19. с. м. рано виходять зі Львова на маневри: 95. полк піхоти, який рекрутує ся з Чортківщина, отже з чисто руских околиць; дальше 1. полк уланів кравевої оборони, якого доповняюча команда є в Коломиї, а жовніри в нїм є майже виключно руско-католицького обряду. Крім того вимащеровують зі Львова того дня рано всі ті поміщичі відділи війська, що належать до 60. бригади, як артилерія, санітети, трен і т. д., відділи, у яких сли не переважна то дуже знатна часть вояків є руско-кат. обряду. Подаємо се не в цілі виваня погверджуючих спростовань, але до відомости наших послів до державної ради і Его Ексцелленції Митрополита, ави вставили ся у міродатних чинників за більшим шанованєм руских сьвят у війську, як се доси практикує ся.

— **Пчільничо-огороднича вистава у Львові** буде отворена від дня 26. до 30. вересня заходом веденого галицького Товариства для огородництва і пчільництва. Всяких пояснень що-до вистави удляє презес сего Товариства проф. універс. др. Т. Цєсєльський у Львові.

— **В дрогобицькім повіті** відбудуть ся вибори до повітової ради: дня 18. вересня з групи сільських громад (9 членів); 24. вересня з групи міських громад (5 чл., всі з Дрогобича); 25. вересня з групи найвише оподаткованих промисловців і торговельників (7 чл.); дня 28. вересня з групи більшої посїлости (5 членів).

— **З царства галапсів.** З села Садок, — як доносить „Діло“ — подали парохіяни жалобу до станиславівської консисторії на свого пароха о. Франца Скульського. З довгої жалоби витягнемо бодай кілька точок для характеристики того паствря:

VII. І так зараз слідуючої неділі по судовій розправі (де 17 запрясяжених свідків потвердило церковні надужитя пароха супроти парохіян-читальників) о. Скульський, гнівний за те, що програв справу, сказав по Службі Божій до всіх присутних в церкві на голос, щоби укланкули і відмовили 3 рази Отченаш, Богородице і Вірую, а то на ту інтенцію, щоби... всіх читальників вирвало. Крім того на розказ о. Скульського мусїв даяк через дві слідуючі неділі співати в церкві „Вічная пам'ять живим читальникам“.

VIII. В Томиму неділю 1902, коли о. Скульський в часі Богослуженя мирував людей в церкві, приступив до мированя також Юрко Стасюк; однак о. Скульський не хотів єго мирувати, іно крикнув до него голосно: „марш, ти пацюку, прийдеши до мене до дому, то я тебе дегтьом помирюю!“

XI. Коли о. Скульський зауважає, що хтось з кумів має крижму кушлену в крамниці читальні „Просьвіти“ (з печаткою тої читальні), тоді такого не хоче приймати за кума і кричить на него. Таке трафило ся також Петрови Макарі, котрий був запрошений до хресту за кума. Скоро лиш о. Скульський завважав, що він має крижму заосмотрену печаткою читальні, казав єму забирати ся з церкви; однак Петро Макара не хотів вийти з церкви. Тоді о. Скульський взяв єго за чупер і так за волосє випровадив єго з церкви, причім бив єго кулаком в карк і кричав: „ти читальнику!“

XII. Дня 27. мая 1903. р. занедужала тяжко жінка Онуфрія Макара, одного з виднійших читальників, і зажадала св. сповіди. О. Скульський прийшов до хорої, висповідав єї, а по сповіди зачав єї ганьбити і проклинати словами: „Ти лотре! чогось мене кликала?! проклинаю тебе, проклинаю твій дїм, проклинаю твої діти!“ По тих зневагах і проклинах уживив їй св. причастия!

Яке понятє має такий пан-отчик о своїй духовній і культурній місії, коли сам поводить ся, як дикий варвар, якого ума ще не досягнуло сьвітло Христової науки! Але ми пересьвідчені, що і ся жалоба парохіян, як вже попередна їх жалоба до станиславівської консисторії, остане без жадного успіху, бо о. Скульський є „заушником польської гакати, протектором хрунів, підпорою москвофілів, спомагаючим членом польського Сокола і тому любимцем славетної консисторії галапсів — similis simili gaudet.“

— **Вісти з Буковини.** На підставі шестимісячної провізирії бюджетової, установленої ціє. розпорядком з дня 29. червня с. р., зліквідувало міністерство рільництва на цілі науки рільництва суми припадаючі на другий піврік з таких запомох державних: 1) На удержанє кравевої середної школи рільничої в Чернівцях 3.000 К., 2) На удержанє кравих шкіл рільничих в Радівцях і Кіцманю 5.000 К. 3) На стипендії для учеників кравевої школи рільничої в Чернівцях 500 К. 4) На видавництво часописи фахової „Buk. Landwirt. Blätter“ 1.250 К. 5) На науку рільництва по селах 500 К. — Дня 16. с. м. відбудуть ся в сали касина в Сереті перші загальні збори тов-а „Руска Бурса“. — Оноді переїхав електричний трамвай в Чернівцях селянку Анну Молоч з Молоді. — Дозорець вязниці в Чернівцях, Стефан Марчук одержав медаль заслуги за 41-літню вірну службу.

— **Не вір жидови!** З Підволочиск доносять: Оноді арештовано на кордоні молодого мушину, Добруського, який хотів перевезти через границу якісь заборонені брошури. Добруський згодив ся з якимсь жидком з Підволочиск, ави сей перевіз єго через кордон. Жид мав одержати за услугу 10 рублів і мав постарати ся о віз, котрий мав ждати на Добруського на російським боці і завести єго до Проскурова. Тимчасом жид довїс полковникови граничної сторожи в Волочисксах, що через границу буде переходити якийсь пацкар. Полковник вислав свій віз з переліком салдатом і Добруський замість до Проскурова зайхав прямо до казни в Волочисксах.

— **Львів-Самбір-Ужок.** З Рудеччини доносять, що отворене нового залізничного шляху Львів-Самбір відволіче ся знова на неозначений час, бо коло Коронужа зарисував ся міст по переїзді пробного тягарового поїзду.

— **Самоубійство правника.** З Бучача доносять, що дня 13. с. м. повисив єя на дереві в лісі зв. „Федор“ 25-літній правник І. Сєгаль. Денат був одинаком старенької вдови і мав в осени здавати третій правничий іспит. Причиною самоубійства було, як здає ся, се, що мати Сєгалья заборонила єму женити ся з якоюсь дівчиною у Відни, з котрою він від давна любив ся.

— **Звертаємо увагу на оповістку: „Проповіди о Білинського“** поміщену в інсератовій часті.

— **Процес о авторські права.** З Перемишля пишуть нам: Вельми цікавий сїр о авторські права власности буде небавом предметом судової розправи перед львівським трибуналом. Справа ось яка: Пан Іван Гудзь, ц. к. стабілізований возній суду у Львові, написав і видав в 1900. році досить обємисту поему п. з.: „Пісня о цїсаревій Елисаветі“, за що був одержав 50 К нагороди з цїсарської кабинетової канцелярії. Поема, мимоходом кажучи, була написана досить поправною рускою мовою, але латинською азбукою, бо пан Гудзь мабуть держить ся тої засади, що львівський магістрат. Брошурку прямо розхоплено, а накладці (Сайфарт & Чайковські) і автор зовсім не мали причини жалувати ся на байдужність рускої публики до друкованого слова, як на се нарікають загалом всі прочі наші видавці. Про популярність сєї „поєми“ свідчить ще й сей факт, що її повиучували ся були жовіри на пам'ять, а один наш вандрівний „учений“ переймив єї аж в Снятинщині на папір від „Снятинського вояка“, яко народну поему, і надрукував у вїмках в поважнім видавництві на доказ „поетичного талану у простого народу“. Однак не в сїм суть справу. Поєму поважили ся перепечатати без відома і дозволу автора, а навіть ігноруючи єго особу, отже без підпису — два перемиські видавці, один властитель малої друкарні, а другий: переплетник. Оба думали зробити інтерес на поємі п. Гудзя. Перший видав єї рускою азбукою, а другий латинськими черенками, але в деякій переїбці, а побіч подав поему в польським перекладі. Розуміє ся, що автор дізнавчись про крадіж своєї умової творчости, не втерпів, ави не доходить своїх авторських прав. На мировій дорозі не прийшло до згоди, бо п. Гудзь зажадав по 10 сот. за кожний незаконно надрукований примірник (а було їх лише 40.000!), а крім того решту накладу переплетника мало ся знищити.

Друкар був шасливий, бо свій наклад розпродав. Справа мусіла оперти ся о судові кратки. Оноді переслухано в тутешнім суді обох накладців-узурпаторів, а дотичні акти з переслухання має ся вислати львівському суду. Що п. Гудзь виграв процес, се не улягає найменшому сумнівови, бо надужите авторского права власности в сїм случаю ясне. Если по процесі не найде ся який накладчик, що набув би поему на власність, то п. Гудзь має єї видати своїм накладом в 50.000 примірників і є певний, що накладу до року не стане.

Зелінична катастрофа. Дня 12. с. м. о 2½ год. пополудни приключила ся зелінична катастрофа на стапї Нанагедль Північної зеліничї цїс. Фердинанда. Особовий поїзд з Відня наслідком лихо наставленої зворотниці вїхав на шлях, на яким стояв товарний поїзд. На щастє машинїст спостеріг грізне небезпеченство і на сто метрів пустив т. зв. «противну пару». Тому катастрофа не була сильна та однак багато возів потрїскало від удару, а 21 подорожних легко потовкло ся. Два лікарі, що їхали тим поїздом, удїлили раненим першої помочи.

Телефон без дрота. Проф. фізики в Гетинген, др. Герман Сїмон, винайшов спосіб телефонваня без дроту і має набавом предложити свій винахід до опатентованя. В сїх днях проф. Сїмон разом з кількома своїми учениками вїхав до Берлина, аби оглянути великі заведеня телефонїчні Мікса і Генеста, щоби опїсля завести деякі удїльненя в своїм винаходї.

Дрібні вісті. Совїт «Народного Дому» у Львові розписав конкурс на стипендію 240 К річно з фундації ім. о. Мих. Сомика для учениці сироти по сьвященнику. Вносити поданя можна до 26. с. м. — У Львові на Янівскім і на Городецькїм передмістї вибухла шарклатїна. — Міністер просьвіти др. Гартель затверджений на дальші три роки заступником презеса Наукової Академії у Відні.

Померли: в Чернівцях Авна з Захаровичів Козак, вдова по сьвященнику, в 66. році житя; — в Празї чеській помер на удар серця ректор німецького університету, др. Вільгельм Груїх.

РОДИМЦІ! Приготовляйте діти до вступних іспитів до шкіл середних!

Наука, штука, література.

— Руский народний театр прибув до Збаража на два тижні, почім переїде до Бережн.

— «Спартак», провідник римських глядіторів. «Оповіданє Ц. Самїйлової. З російської мови переклав В. Л-цький. Коштом і заходом товариства «Просьвіта», 8-о стор. 96. Велику радість справило товариство «Просьвіта» своїм членам, видаючи отсю книжку. Є се опїс боротьби глядіторів за волю. Нерви дрожать, коли читаємо сю книжку, писану з великим таланом. Подїї розвивають ся правильно, особи схарактеризовані дуже влучно. Не знаю, чи знайде ся багато книжок в загальній, европейській літературі, подібних до «Спартака», що умїли би так гарно розбуджувати сьвідомість громадянську, почутє достоїнства чоловіка, що були би в силі подати так знаменитий корм для душі кожного мислячого чоловіка. Нехайже читають сю повість всі верстви нашої суспільности, старше і молодше покоління, нехай учать ся з приміру Спартака, дбати про волю, єї любити і за неї бороти ся, нехай ставлять свої душі такою благородностю і любовно до кривдженых, якою визначав ся провідник римських глядіторів! Книжочка, подїлена на невеликі розділи, а писана так приступно, що кождий відчитає єї з розкошию. Книжочку красять два образки: «Кольосей» і «Борба глядіторів». В розпродажи для нечленів книжочка коштує всего 70 сотиків. Она повинна бути в кождий рускій хатї. Книжочка видава за місяці червень і липень.

Телеграми

з дня 15. серпня.

Відень. Цїсар приняв вчера пополудни другий раз на авдієнції гр. Куен-Гедерваріого, котрий опїсля вїхав до Будапешту. Крім гр. Куена були ще вчера на авдієнції у цїсаря міністри гр. Голуховскїй і Вельсергаймб.

Царгород. В Монастирї зібрав ся воєнний суд і оголосив вирок, яким засуджено за убійство консуля Ростковського: жандарма Галїого і єго спільника на кару смерти, одного жандарма на 10 літ, а иншого на 5 літ вязниці. Двох офіцирів здеградовано. Вирок смерти виконано сейчас на місци сповненого злочину.

Султан підвисив відшкодованє для вдови

по Ростковскім на 400.000 франків. Відповіди в тїй справі ще нема, бо буде єї, здаєсь, рішати сам пар.

Білгород. З Солуня доносять, що вчера вїсаджено у воздух міст Пльорїнє. З Екїнеу доносять, що турецке війско спїймало в засїдку відділ ворохобників.

Софія. Болгарска агенция телеграфїчна доносить, що ген. Сончев і полковник Янков при переходї через болгарску границу до Македонїї попали в турецкі руки.

Царгород. До збільшеня революційного руху межі Македонцями і Альбанцями причинила ся та обставина, що Порта стягнула була війско з скопїйского віляета.

Надіслане.

Спеціалїст недуг горла і грудий

Др. ЕВГЕН ОЗАРКЕВИЧ

довголітний лікар клінічний і заведеня лічничого в Шавниці, ординує постійно у Львові, ул. Корняків ч. 1, II пов. (Народний Дім). 11(70-?)

Кінчать ся печатати

ПРОПОВІДИ

на урочистї сьвята і недїлі

ЦІЛОГО РОКУ

о. Петра Білинського

пароха в Зарванцї.

Часть I. (починає ся від проп. на Рожд. Преч. Дїви Марїї). Часть II. уже в печатї.

Цїлий твір буде складати ся з IV частий і обїйме 90—100 аркушів.

Дїстати можна у автора, почта Вишнівчик, по цїні 3 кор. за першу часть.

Перед Рожд. Преч. Дїви Марїї буде часть перша розїслана. 60(1—3)

Розклад поїздів зеліничних обовязуючий від 1-го мая 1903.

(Приїзд і відїзд поданий після часу середно-европейского).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годїні				відходить о годїні			
	6:10	з Кракова, Берлина, Варшави, Відня		6:22	до Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор		
	6:20	з Чернівців (Галацу), Чорткова, Делятина		6:30	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний		
	6:50	з Брухович, щод. від 13. мая до 13. вер. вк.		6:43	до Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича		
	7:35	з Самбора (по отвореню вел. Львів-Самбір)		6:45	до Кракова (Відня, Праги), Берлина		
	7:40	з Янова		8:25	до Лавочного, Хирова, Калуша		
	7:35	з Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче		2:50	до Кракова (Відня, Праги), Берлина		
	7:55	на дв. головний		9:05	до Лавочного, Хирова, Калуша		
	7:45	з Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова		9:15	до Янова		
8:10		з Станиславова (від 1. мая до 30. вер. вк.)		9:25	до Самбора, Хирова (по отвор. шляху)		
	8:15	з Сокала, Рави рускої		9:40	до Бєзали, Сокала, Любачева		
1:10		з Кракова, Відня, Праги, Берлина		10:35	до Чернівців, Потутор, Делятина		
	8:55	з Рашова, Любачева		10:57	до Тернополя, Потутор, дв. Підз.		
	9:25	з Станиславова (Кересмезе, Потутор)		10:40	" " дв. гол.		
	11:15	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава		1:14	до Янова від 17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.		
	1:10	з Янова		1:55	до Пустомит 1. черв. до 13. вер. в нед. і сьв.		
2:15		з Підволочиск, Копичинців на дв. Підз.		2:10	до Брухович від 17. мая до 13. вересня		
2:30		на дв. голов.			в недїлі і сьвята		
	3:14	з Брухович (15. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)		3:05	до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.		
	4:35	з Стрия, Самбора, Сколього (1/5—30.9)		3:15	до Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.		
	5:06	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.		3:25	до Рашова, Любачева		
	5:30	" " на дв. голов.		3:30	до Брухович щод. від 1. мая до 15. вер.		
1:40		з Чернівців, Ілкан		3:40	до Самбора, Хирова (по отвор. шляху)		
	5:40	з Кракова, Відня, Праги, Берлина					
	5:50	з Бєзали, Сокала, Любачева					
	5:55						
Нїч				Нїч			
	8:04	з Брухович (17. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		6:05	до Станиславова, Жидачева		
	8:25	з Брухович (15. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		6:15	до Кракова, Відня, Берлина, Варшави		
12:20		з Брухович (від 1. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)		6:30	до Янова від 17. мая до 13. вер. буден. дни		
	9:20	з Чернівців, Букарешту			авід 1/2 до 1/3 і від 1/3 до 1/4 1904. щоденно		
	9:25	з Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)		6:40	до Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова		
8:40				7:10	до Сокала і Рави рускої		
2:31		з Кракова, Відня, Берлина) Ясла, Рїманова		7:20	до Перемішля від 1. мая до 31. жовтня		
	10:00	з Самбора, Сянока (по отвор. шляху Львів-Самбір)		8:14	до Брухович (17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.)		
	10:07	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)		9:00	до Підволочиск, Бродів гол. дворець		
	10:02	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Підз.		9:20	дв. Підзамче		
	10:20	" " на дв. голов.		9:55	до Янова від 17. мая до 13. вер. в нед. і сьв.		
	10:40	з Лавочного (Пешту), Хирова, Калуша		10:42	до Ілкан, Чорткова		
	3:09	з Тернополя, Гримажова на дв. Підзамче		10:55	до Кракова, Відня, Варшави, Праги		
	3:30	" " на дворець головний		11:00	до Підволочиск, Бродів дв. головний		
				11:24	" " дв. Підзамче		
				4:10	до Кракова, Відня, Праги, Самбора		
				5:50	до Брухович від 17. мая до 13. вер. щод.		

ЗАМІТКА: Пору нічна числїть ся від 6. годїни вечером до 5. годїни 59 минут рано. Час середно европейскїй рїзнять ся від часу львівского о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-европейского = 12, год. 36 мин. часу львівского. — Бюро інформаційне ц. к. зеліничь державних (ул. Красїцких ч. 5.) удїляє поясненя в справах зеліничних, продає білети всякого рода і розкладї іздї.

Тополя

Т. ШЕВЧЕНКА.

Серия переписних листів (8 штук) з гарними ілюстраціями (чорними і кольорованими) до Шевченкової балади «Тополя» вийшла накладом С. Гальберга в Бучачі. Набувати можна серіями і поодинокю у накладцї та у всіх більших книгарнях і торговлях. Цїни низькі.

1(39—40)

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

стоваришенє зар. з обмеженою порукою у Львові

ПОЗИЧКИ

удїляє своїм членам на 5½% і 1% додатку на кошти адміністрації, за предложенєм документів виказуючих достаточну гіпотеку.

СПЛАТУ

позичок розкладає догідно на рати до 10 літ. Сума позичок інтабульованих і за порукою: 1,239.243 корон.

Членом

може бути тільки обезпечений тривало в «Дністрі» від огню.

Удїл

членський вносить 50 К, вписове 2 К. Число членів: 2.391 а 2.501 удїлами на 125.050 К.

Вкладки

щадничї приймає «Дністер» і опрочентує до 4% від ста. Сума вкладок на 1.256 книжочках 1,103.333 корон.

Чистий

ЗИСК

розділяє ся частію на дивіденду для членів, частію на публичні добродїїні цїли: на першви, бурси, захоронки, школи і т. д. На ті цїли роздано дотепер з Товариства кредитового 10.840 корон.

ІНФОРМАЦІЙ

в справах позичок удїляє Дирекція і агенти.

31/12 1902.

ДИРЕКЦІЯ.